

5. Бируля О. В. Архітектурна історія Вінниці / О. В. Бируля – Вінниця: Державна друкарня ім. Леніна, 1930. – 70 с.

6. Леонтьєв Д. В. Архітектура України. Велика ілюстрована енциклопедія. – Х.: Веста, 2010. – 224 с.: іл.

Хороша О.І.

аспірант,

Науковий керівник: Смоляк В.В.

кандидат архітектури, доцент,

Вінницький національний технічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КЛАСИЦИЗМУ, ЯК КЛЮЧОВОГО СТИЛЮ ПАЛАЦОВОЇ АРХІТЕКТУРИ СХІДНОГО ПОДІЛЛЯ

Однією з важливих умов науково обґрунтованої оцінки певного історико-архітектурного явища є, як відомо, його розгляд у контексті пануючих тенденцій світового зодчества. Формування головних архітектурних засад в становленні палацових комплексів Східного Поділля відбувалося також відповідно до світових стильових течій.

Друга половина XVIII століття в більшості країн Європи, під впливом зародження та формування капіталістичних відносин, характеризувалася пануванням стилю класицизм, що постав на заміну багатому та витонченому бароко [1, с. 49]. Класицизму довелося бути останнім із «великих стилів», як таких, що десятиліттями диктували моду на європейському континенті та за його межами, визначали смаки королівських палаців та в провінційних глухих місцевостях [2, с. 168].

Естетична концепція класицизму, а саме звертання до цінностей та форм античності, панувала у Франції за правління Людовіка XVI та у Речі Посполитій за правління Августа Понятовського. Російська імператриця Катерина II на схилі свого правління також схвалила нову стильову тенденцію. Таким чином класицизм проникнув і у царській Росію (включаючи й українські землі) та протягом більш ніж півстоліття він залишався єдиним офіційним стилем імперії [2, с. 169], що пройшов тривалу еволюцію в контексті європейської моди.

Класицизм на Східному Поділлі відбувався у ті ж етапи розвитку, що розвивалися в Європі, відповідно Речі Посполитій та Російській імперії: ранній класицизм (1750-1780 рр.), зрілий класицизм (1790-1830 рр.) та пізній класицизм (1840-1850 рр.) [1, с. 50], також повернення до хвилі історизму вкінці XIX століття, де неокласицизм зайняв свою нішу серед неоготики, неоренесансу та необароко.

Характерними рисами витончених форма класицизму в архітектурі палаців Східного Поділля були: симетрично-осьові композиції планування будівель; головним елементом фасаду був – античний портик, у якому застосовуються

потужні колони з тосканськими, іонічними, корінфськими капітелями; основні засоби зовнішнього декорування – ордерні мотиви (пілястри, гірлянди, дентикули, рельєфні фризи, а також трофейні мотиви – композиції, що зображували античну зброю та обладунки); широко використовувалися куполи – широкі півсферичні; стіни перших поверхів майже обов'язково прикрашало рустування, а балкони огорожувалися балюстрада; віконні прорізи стримано декорували й підкреслювали геометрично; типове вікно було прямокутне, увінчане лаконічним сандриком; куполи, фронтони й аттики прикрашені круглими або півкруглими вікнами; у побут входили ротонди та замкнуті в кільце або напівкільце колонади; стіни покривалися штукатуркою й фарбувалися в бліді тони – білий, блакитнуватий, блідо-жовтий тощо.

Подільська класицистична традиція в архітектурі палацових комплексів не відзначалася новаторством, а лише пристосовувалась до регіональних умов. Типовий класицистичний фасад панського палацу мав пастельну гамму кольорового вирішення, вхід – акцентований колонним портиком, цоколь – прикрашений рустуванням, прямокутні вікна – завершені сандриками, протягнутий пояс дентикул під карнизом та пілястри по периметру будівлі.

Аналізуючи історико-архітектурну ситуацію на подільських землях, що входили до складу Речі Посполитої до 1793 року, можна відмітити, що ранній класицизм значно активізувався в палацовій архітектурі. Польські магнати, підкреслюючи свій вплив та велич серед народу [3, с. 12], споруджували палацові ансамблі, маєтки та садиби, до створення яких запрошували зодчих та садівників зі світовими іменами: Ф. Боффо, А. Меленський, І. Стіброл, О. Лакруа та інші. Типовими прикладами палацової архітектури раннього класицизму є палацово-парковий ансамбль Потоцьких у Тульчині (1782 р.), Грохольських-Можайських у Вороновиці (1777 р.), Грохольських у П'ятничанах (1770 р.), Чацького у Серебринцях (1780 р.) і т.д.

Початок XIX ст. в Україні характеризувався складними соціально-економічними та політичними умовами, приєднанням Східного Поділля до Російської імперії. Таким чином частина польської шляхти перейшла на служіння царському уряду та продовжила панування, інші ж магнатські землі та маєтки опинилися в руках російських поміщиків. Даний період в свою чергу супроводжувався розвитком зрілого класицизму, який розкрився в архітектурі низки палаців середньої величини. Яскравими прикладами є палац Комара в Мурованих-Курилівцях (1805 р.), палац Пшилуських в Нападівці (1820 р.), палац Чарномських в Чорномині (1820 р.), палац Бжозовських у Соколівці (1810 р.) тощо. Об'єми споруд стали більш чіткими та жорстко окресленими, композиція фасадів стала фронтальною, пластика та декорування – насиченішим [4, с. 15].

Середина XIX століття визначалась початком загострення пансько-кріпосної системи та подальшим розвитком капіталістичних відносин. Поступово згасала інтенсивність забудови нових садиб, проте не зупинялась зовсім. Розбудовувалися міста, де себе вже проявив пізній класицизм зі спрощеним та стриманим характером в архітектурі споруд. Це відзначилося

також в архітектурних особливостях небагатьох подільських маєтків, таких як палац Четвертинських у Антополі та перебудова палацу Потоцького у Дашеві.

Течія неокласицизму вкінці ХІХ на Східному Поділлі була відображена в архітектурних рисах одного з нечисленних зразків палацово-паркового будівництва – палацу Щербатової в Немирові (1894 р.) [5, с. 313].

Отож, архітектурно-художня система класицизму, зберігаючи свою життєздатність, встановила стійкі принципи композиційних вирішень палацових споруд на території України, які довгий проміжок часу передували, співіснуючи паралельно з іншими стильовими течіями. Розвиток стильових тенденцій класицизму в палацовій архітектурі розвивався в контексті загальноєвропейської культури та відбивав її ідейно-художню різноманітність. Традиції періоду класицизму потужно вплинули на забудову численних палацово-паркових комплексів та панських садиб на Східному Поділлі, які в свою чергу посіли визначне місце в архітектурній спадщині української культури.

Список використаних джерел:

1. Асеев Ю. С. Стили в архитектуре Украины. / Ю. С. Асеев. – К.: Будивэльныйк, 1989. – 104 с.: ил., [1.5 л. ил.].
2. Леонтьев Д. В. Архитектура Украины. Велика ілюстрована енциклопедія / Д. В. Леонтьев. – Х.: Веста, 2010. – 224с.:іл.
3. Малаков Д. В. По Брацлавщине (от Винницы до Тульчина) / Д. В. Малаков – Москва: «Искусство», 1982. – 175 с.
4. Тимофієнко В.І., Єрошев В.Ю. Українська садибна архітектура другої половини ХVІІІ ст. – першої третини ХІХ ст. / В. І. Тимофієнко. – К.: НДІТІАМ, 1993. – 44 с.
5. Історія української архітектури // Ю.С. Асеев, В.В. Вечерський, О.М. Годованюк та ін. / За ред. В. І. Тимофієнка. – К.: Техніка, 2003. – 472 с.: іл.

Шерстюк Т.А.

старший викладач,

Балаклійська дитяча музична школа

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ПІСНЯ НА УРОКАХ СОЛЬФЕДЖІО В ДМШ

Для кожного народу нетлінним надбанням є його культура, його мова, його пісні. Народна пісня – це невичерпне джерело, з якого цілющою водою живилась світова класична музика, яке додає натхнення сучасним композиторам.

Дуже важливим є прищеплення любові до національної культури підрастаючому поколінню, яке має в майбутньому передати цю любов своїм дітям та онукам.

Українська пісня... Чи можна передати словами її багатогранну жанрову палітру, розмаїття настроїв і почуттів, які вона викликає? Це те незрівнянне, чарівне, неповторне, що надихає нас на дії, на творчість, на життя. Чи можна